

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr, negyed évre 1 frt 25 kr. — Községeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 4 frt. **Egyes szám ára 10 kr.**

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társzerkesztő: Dr. Dudek János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. sz.

Hirdetési árak: Egy háromsoros petitsor ára belföldön 8 kr. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szög 1 frt 30 kr, minden további megkezdett 100 szög után 100.

A nyugdíj-ügy.

(D.) Minden igaz ügynek és jogos óhajnak szószólói lévén, el nem vonatkozhatunk attól a mozgalomtól, mely legujabban a nyitra-egyházmegyei papság között észlelhető s mely az elaggott vagy munkaképtelenné vált tagjai nyugdíj-igényeinek rendezésére irányul.

Most pedig, hogy ez a mozgalom az összes esperesi kerületeket bejárta s a főpásztorhoz intézett őszinte kérvényekben megnyilatkozott, magunk is itt a sajtó terén teljes odaadással hozzájárulunk; mert ezen fontos, sőt immar égető ügynek méltányos és végleges rendezését igazán elodázhatatlannak tartjuk.

A meglévő nyugdíj-alap hová-tovább elégtelennek bizonyul, azt pedig nemcsak emberi méltányosság, de az állás iránti tekintet is megkívánja, hogy az elaggott lelkész, kiknek legnagyobb része a nyitrai egyházmegyében igen szerény körülmények között él, legalább öreg napjaiban ne legyen nélkülözésnek kitéve. Megvalljuk szívünk elszorult, midőn nemrég egyik paptársunkat, ki egész pályáján ugyszólván nyomorgott, szélhűdés folytán 400 frttal kellett nyugdíjazni. Hiszen ez annak a mozogni alig képes embernek gyógyszerre is kevés! Miből fog élni? Ki fogja ingyen ápolni?

Azért új forrásról kell gondoskodni, melyből a nyugdíj egy bizonyos minimuma minden

megyebeli papnak biztosítva legyen és pedig akként, hogy azt ne kegyelem-pénznek legyen kénytelen tekinteni, hisz az öreg embernek, ki egész életén át az egyház ügyét szolgálta, oly nehéz olyankor kegyelem-morzsaért esedezni, de úgy legyen neki biztosítva, hogy azt élte végeig mint sajátját élvezhesse.

A megyebeli papság különösen erre való tekintetből helyes érzéssel fogta fel a dolgot, midőn kérvényeiben az önmegadóztatást tekintti ilyen forrásnak; midőn évi jövedelme után megalapítandó bizonyos kvótával akarja megvetni az alapot, mely az eddigi nyugdíj-alappal neki egy meghatározott pensiót biztosítson.

Természetesen ennek közelebbi körvonalozása, valamint az így rendszeresítendő nyugdíj-ügynek egész kezelése, beható tanácskozást, a részletek rendszeres megalapítását feltételezi; a miért a kérdés rendezésére az első lépés csak a főpásztor elnöke alatt a papság küldöttjeivel tartandó konferencia összehívása lehet.

Midőn a papság elsőben is erre kéri most püspök ő mgát, kérelme nemcsak természetes, de egyúttal olyan, melyre más megyékben a nyugdíj-ügy rendezésénél követett eljárás példája áll előtte. Így hogy csak az egri egyházmegyére hivatkozzunk, de így történt az Szepes, Csanád és más megyékben, előttünk fekszenek az egri érsek körlevelei, továbbá azon

konferencia-kimerítő jegyzőkönyve, melyen a nyugdíj-ügy szabályait megalkották.

Hogyan történt az ügy rendezése Egerben?

1882 júliusban az érsek, ki a rendezést maga kezdeményezte, körlevelében felszólította a papságot, hogy ez ügyben vele tanácskoznia akar. Kinyomatta a szepesi nyugdíj-szabályokat s minden egyesnek küldött egy példányt, hogy gondolkozzanak és beszéljék meg egymás között az ügyet, a konferenciát pedig okt. 25-ikére hívta össze. Minden esperesi kerület két képviselőt küldött, hasznóképp a központi papság és a káptalan. A kerületek a szepesi szabályzat alapján beszéltek meg az ügyet s adtak utasítást küldötteiknek.

A konferencián maga az érsek elnökölt s felszólította a jelenlevőket, hogy mindenki a legjobb meggyőződése szerint egész nyíltan szóljon a pontokhoz. A szabály-tervezetet pontonként megvitatták, igen tanulságos hozzászólások történtek s minden pont, illetőleg beadott módosítás felett szavaztak. Maga az érsek is élénk részt vett a vitában, s a határozatot mindig a többség nézete szerint mondta ki.

A főbb elvek: minden az egyházmegye kötelekéhez tartozó pap évenként jövedelmének 1%-val járul a nyugdíj-alaphoz; de az így begyűlt összeg külön segély-alap címén járul a régi nyugdíj-alaphoz s külön elszámolás alá esik. A jövedelem megalapítására szol-

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE“ TÁRCÁJA.

Halotti szokások Nyitramegye németajkú lakóinál.

Megkondul a lélekharang. Melabús hangja hallatára minden nemesen érző kebel megrázkódik, sőt a magányos embert félelem fogja el. „Ki halt meg?“ „Ki halhatott meg?“ kérdi egyszerre mindenki, és keresztet vetvén, rövid imát mond az elhunyt lelki üdvéért.

Régi, de nem helyes szokás, hogy a lélekharangot csak akkor huzatják meg, mikor a lélek már elköltözött a testből, sokszor, mikor az az elhunytat már felöltöztették, sőt ki is terítették.

Férfiért három verset húznak, nőért és kiskoruért kettőt, azon gyermekekért pedig, kik még nem járultak a sz. gyónás- és áldozáshoz, nem szólal meg a lélekharang.

A halottas házban ezalatt szivrepesztő látvány tárul a néző szeme elé. A családbeliek fuldokló zokogása és panaszos hangja, a gyermekek velőtrázó sikoltása, a rokonok kesergése és a jó ismerősök könnyezése még a kíváncsi tömeg szemébe is könnyet csal. De hiába minden! Meg

kell nyugodni Isten akaratában, hisz jól mondja a közmondás: „Wenn du lebst auch hundert Jahr', kommst doch auf die Todtenbahr'.“

A halott körül a szülő, feleség, vagy legközelebbi rokon és az öltöztető asszony foglalatoskodnak. Ezek egyike befogja az elköltözött szemét s felkötöi állat fehér kendővel. Valamelyik babonás anyóka eközben a szoba egyik ablakának felső tábláját nyitja ki, hogy a lélek „kiszállhasson“ a szobából; egy másik a tükröt fordítja el, mert különben elvesztené tisztá, átlátszó színét; egy harmadik az órát állítja meg, hogy a halott esendes álmát ne zavarja. Ha a házigazda, vagy a háziasszony hal meg, azonnal kiset valaki a házbeliek közül az istállóba s felveri a marhákat, hadd tudják meg ezek is, hogy valami rendkívüli történt a háznál.

A halottat először megmossák, azután tiszta, szentelt vízzel behintett ruhába öltöztetik és kiterítik. A ravatalt vagy tiszta szalmával és ágyneművel ellátott ágy, vagy két egymás mellé tett, szalmával befedett, tiszta lepedővel bevont s lócákra helyezett deszka képezi, melyet körülbelül a szoba közepén állítanak fel.

A ravatalt a főnél kereszt, mindkét oldalán egy-egy égő viaszgyertya veszi körül.

A halott ünnepi ruhában, teljesen utra ké-

szén, fekszik a ravatalon; még a fej se szabad a férfiet sapka, a nőét fejdísz, vagy kendő, a gyermekét fehér koszorú fedi. Kezei, melyekbe olvasót, néha imakönyvet is adnak, egybekulcsolvák. Arcát elfödik fehér kendővel, hogy a gyengébb idegzetűekben a viaszszárga arc rémületet ne gerjessen és hogy csak azok lássák, kik épen látni akarják.

A kiterített halottat még a távoli ismerősök is meglátogatják és jövet-menet a ravatal előtt letérdelve, röviden imádkoznak érte. Nappal többnyire csak asszonyok tesznek látogatást, s mely részvétők nyilvánításával törekszenek a mélyen sujtott családot némileg vigasztalni. Éjjel az egész rokonságon és szomszédokon kívül a férfiak, az elhunyt jó barátai és ismerősei gyűlnek össze „virrasztani“. Az álmot beszélgetéssel, puha házi kenyérrrel és édes pálinkával, ritkán borral — de mindig okkal-móddal — úzik el szemükből. Éjjel tájban az előimádkozó asszony, ritkán férfi, intésére mindenki letérdel s elmondják közösen az olvasót, a mindenszentek litániáját és néhány imát a megholtakért, de különösen az előttük fekvő megholtért. Ima végeztével egyesek távoznak, a többiek pedig folytatják a virrasztást reggelig. Cachon a látogatót, ha távozik, senki sem kíséri ki.

gál a javadalmasok által minden jövedelmük-ről teendő őszinte bevallás, melyet az összegyűlt kerületbeliek megvizsgálván, a központi bizottságnak beterjesztenek, fenmaradván ennek joga a bevallás felülvizsgálásához. A nyugdíj és segély legkisebb összege 600 frtban lett megalapítva. A nyugdíj mindenkire egyenlő. Az egész nyugdíj és segély-alapot a 4 főesperesen kívül a papság által választott 10 tagból álló központi bizottság kezeli, elnökét, aki a káptalan tagja, az érsek nevezi ki. Ehhez a központi bizottsághoz tartozik egyúttal a nyugdíj megszavazása. A vagyonról és a kiadásokról évenként kimutatást ad, mely nyomtatásban közöltetik a papsággal.

Az egész nyugdíj-ügyet tehát a papság autonómice kezeli az érsek mellett, akire a döntés tartozik, s a folytonos evidenciartartás folytán semmiféle visszaélés nem történhetik. Jövedelméhez arányosítva maga a papság rakja össze filléreit, maga kezeli s arányosan maga részesül benne öreg napjaiban. Minden két vagy három évben közgyűlést tartanak, melyen a káplánok is saját küldötteik által vannak képviselve. Ezek az érsek beszédei által rendszeren igen momentuózus gyűlések szoktak lenni.

Ily módon van rendezve Egerben a nyugdíj-ügy, egészen a papi álláshoz méltóan. Mert nem olyan nagyon csekély összeg az, ami a papság 1 százalékos önmegadóztatásából a segély-alapba évenként befoly. Előttünk fekszik az 1893-ki egeri kimutatás. A papság évenként van felsorolva, ki mennyit fizet. A káptalan tagjai nincsenek belevonva, mert a káptalan mint testület kötelezte magát évenként 1000 frttal járulni a segély-alaphoz. Ebből az 1%-ból évenként befoly 2839 frt 94 kr. Az ilyen összegből szépen ki lehet egészíteni a nyugdíjasoknak a régi nyugdíjalapból járó évi pensióját a minimális összegig, vagy azon felül és még a tökesítésre is marad. Az önmegadóztatáson kívül még az önkéntes adakozások és a végrendeleti hagyományokból is növelik a fundust.

Szóval ez a felhozott példa mutatja, hogy a nyugdíj-ügyet igen szabatosan lehet rendezni

és pedig a papság által. Az illetén rendezésben, melynek alapja az önmegadóztatás, a papság senkinek sem esik terhére, önmaga saját filléréivel gondoskodik magáról öreg napjaira és nincs kitéve annak az esélynek, hogy esetleg a nyugdíjasok nagyobb száma miatt csekély pensióban részesül, mivel időközben nem akadt kegyes jötevő, ki a nyugdíj-alapot növelte volna.

Amily helyes ez az alapelv, ép oly kormányzati bölcseségre mutat az egeri példa a nyugdíj-alap kezelése tekintetében is, midőn azt a papság által választott központi bizottságra bízta, melynek tagjai a központi és a lelkeskedő papságból választatnak. A több szem többet lát elve érvényesül ebben, s a papság, mely saját filléréiből hozza össze az alapot, méltányos részt nyer a vezetésben. De különben is az ilyen szervezetnek van egy más igen üdvös oldala. Az t. i., hogy ennek révén a főpásztor sokszor találkozik papságával, jobban megismeri embereit, a kölesönös eszmecsere visszahat a papságra, az együvértartozás érzete, a működésben való egység végtelenül sokat nyer csak az ilyen találkozások által is. Nem hiába volt a régi egyháznak éltető eleme a gyakori egyházmegyei zsinat és a sokszor tartott konferenciák.

Igy nézve a dolgot, a megyebeli papság rendkívüli kerületi gyűléseiben megnyilatkozott mozgalmához s onnan a megyés püspök úrhoz intézett kérvényekhez szívből hozzájárulunk s dicsérjük a nyitrai esperesi kerület elhatározását, melylyel az ügyet annyi próbálgatás után végre gyorsabb mozgásba hozta.

Kegyelmes Püspök úr! Fiúi kegyelettel járul a papság Méltóságod színe elé s nyugdíj-ügyét önmegadóztatás alapján Méltóságod égisze alatt kívánja rendezni. Kegyeskedjék kérélmöket teljesíteni: megyebeli papságát képviselői alapon konferenciára összehívni s közös tanácskozásban a nyugdíj-szabályzatot megalkotni. E méltányos kérelem teljesítésével hálára kötelezi önsorsukról gondoskodni akaró fiait.

Német-Prónán a halálesetet és a temetés idejét a halottkém szemléje után a felnőttnél a rokonság két férfi-tagja, az úgynevezett „bejelentők”, gyermeknél pedig egy férfi jelenti be a plebánosnál, kántornál és az egyes céhmasteréknél, kiket egyszersmind megkérnek, hogy a céh a temetésen képviseltesse magát. A céhmasterék a halálesetet azonnal négyzögű, vagy tojásdad alakú, a céh jelvényeivel ellátott fatáblácskán, a ráragasztott papíron, tudatják a céhkhöz tartozó mesteremberekkel, kik a táblácskát mindjárt továbbítják. A céhmasterék egyúttal arról is gondoskodnak, mely fiatal mesterék vegyenek részt hivatalosan a temetésen.

A kiharangozás a szegényekért és gyermekekért délelőtt 11-kor és délután 1-kor történik, a tehetősebbekért 10, 11, 1 és 2 órakor, néha 3-kor is. A temetés előtt egy órával és a temetés alatt mindenkiért harangoznak.

Mihelyt a koporsó elkészül, a halottat ebbe fektetik. Nehol utralával is ellátják: kezébe nyomnak egy krajcárt, a melylyel ki van fizetve földi fáradozásáért; ha dohányos volt, kap pipát is dohánynyal, sőt a pálinkás butykosról sem feledkeznek meg.

A szemfödél rendszeren új gyolcsból, a tehetősebbeknél csipkéből van készítve. A szemföde-

let nem, mint általában szokás, a halottra terítik, hanem a halottat helyezik rá s a test egész szabadon marad. A nőknél a koporsón lelégo szemfödél két oldalon a széles szoknya kihúzott részei takarják. Így marad ez a leszögezés után is.

Az ágyat, melyben valaki meghalt s ki volt terítve, az udvar félreeső részébe helyezik és a temetés után vagy tüzre vetik, vagy csak hosszú idő elmúltával, jól megtisztítva, használják ismét. A benne levő szalmát pedig a káposzta-földön szórják el, mert csak ez óvja meg a káposztát a nyulak pusztításától.

A temetés előtt, mely rendszeren a reggeli órákban tartatik, összegyűl a halottas házban a lakosság nagy része, hogy elkísérjék földijüket utolsó útjára és hogy még egyszer leróják iránta a kegyelet adóját.

Megható az a jelenet, mely ekkor a halottas szobában lejátszódik. Elérkezett már a válás órája. Elbucsznak a kedves halottól. Két halottvivő már kezébe fogja a koporsó födelét, hogy ráborítsák a koporsó lakójára, s örökre megfoszszák szeretteit tőle, azonban a szeretet, a mérhetetlen fájdalom, a kesergő bánat nem engedi. Soká, nagyon soká szeretnek még őt a családbeliek színről-színre látni s magokénak mondani. De hasztalan minden fáradozás! Elvégre is be-

Meleg érdeklődés és bizalom a saját erőnkben csodákat művel. Bizonyítja ezt a Liptómegeyében legújabbban lefolyt megyebizottsági tagok választása, mely „nem kis meglepetést szerzett” — írja a „Pesti Hirlap” — úgy a megye közönségében, mint vezető körében is. A szabadelpárt mostani veresége nagy kihatással lesz a legközelebbi képviselőválasztásra is; mert szinte biztosra vehető, hogy a rózsahegy-i választókerület most néppárti embert fog a képviselőháza küldeni. — Így ír a szabadelvű lap. De még tovább megy, midőn — dicséretekre — így szól: „Hogy milyen jól szervezkedtek már is a néppártiak, azt most is lehetett látni. Szinte katonás rendben vonultak be Német-Lipcsére és Rózsahegyre „Néppárt” feliratu zászlóik alatt. A választók 15-ös csoportokban jöttek egy-egy káplánnal élükön és 4—4 ilyen csoportot pedig egy-egy plebános vezetett. Így esett meg, hogy Rózsahegyben a 8 választandó megyebizottsági tag közül egyetlen egy liberális sem jutott a megyeházára. Még nagyobbak vehető a szabadelvűek veresége Német-Lipcsén, mely tiszta lutheránus község és mégis néppárti választottak”. Készakarva reprodukáljuk ezt csaknem egész terjedelmében, hogy a néppárt vidéki emberei teljes erőmegfeszítéssel lépjenek éppen ez utolsó percben a csataaikra, és ne engedjék magokat félrevezettetni holmi melléktekintetek által, hogy „a grófnak tiszte ellen nem szavazhatok” vagy „nem kapok a börtönlát”, mikor most katholicus vallásunk érdekei forognak szóban. Egy önzertes, nemes tettepést meg az ellenfél is megbecsül, míg a pulyát megveti mindenki. És ha károsulna is valaki, van a Gondviselésnek elég gazdag kincseshaza, melyből bőven kijut mindazoknak, kik az igazságot kárt szenvednek. Fel tehát tevékenységre mindenki; ne találjon az óra senkit tétiennel.

Vigyázzunk! A megyei bizottsági tagok választása küszöbön áll. A fővárosi napilapok hírt adtak holmi titkos kormányrendeletekről, melyek a főispánokat s általuk a közigazgatási tisztviselőket arra utasítják, hogy ezen választásoknál a kormánypart érdekeit buzgón karolják fel. — Mi nyitraiak tudjuk, mit jelent ezen buzgóság, azért tehát legyünk résen, hogy a választások a törvénynek megfelelően vezetessenek, s jelöltjeinknek megválasztását ilyképen biztosítsuk. Minden küldöttséghez jelöljünk ki ügyes és erélyes bizalmi férfiakat, a kik arra ügyeljenek, hogy a szavazatlapon szabályszerűen nyujtassanak át a szavazatszedő küldöttség elnökének kezéhez, s a választó neve pontosan feljegyeztessék. A szavazás behajlított szavazó-lapok átadása által történik. Elneveljünk titkos. A nyomtatott szavazó-lapokból egyes neveket törölni és helyükbe másokat írni meg van engedve. Vigyázni kell azonban, hogy az ellenfél, ha bukását biztosra veszi, két vagy több szavazó-lapot egy választójától el ne fogadjon. Mert ha nagyobb a szavazati lapok száma, mint a leszavazott választóké; a választás megsemmisíthető. — Nem választható meg az olyan, ki nem magyar állampolgár, vagy 24 évet be nem töltötte, vagy ki a megye területén leg-

kell latniok, hogy egy felsőbb törvény parancsolja: a porhüvely adassék vissza az anyaföldnek, a honnan vétetett! Meghajolnak tehát a megmásíthatatlan isteni törvény előtt. Sokszoros „Isten veled!”, „Szerencsés utat!” és „A mi Urunk Istenünk bocsássa meg minden bűnéidet, és adjon neked örök nyugodalmat!” szavak között teszik rá a födelet. Erre kéztördelések között kétségbeejtő jajkiáltások, az elhunyt nevének gyakori emlegetése, hangos zokogás és mély sóhajok verdesik a levegőt, melyek túlharsogják a kalapácsütések zaját. Egyik is, másik is ráborul a koporsóra s fájdalom-könnyekkel halmozza el.

Mihelyt a koporsó le van zárva, kiviszik a kapualjába s a sz. Mihály lovára, vagy egy állványra helyezik. Ott aztán körülállják a családbeliek, a rokonság és a nép egész serege, mindenki mély gyászban. Itt folytatódik a szobában megkezdett jelenet, melynek láttára még a kőszívű ember szemébe is a szomorúság és részvét könnye lopózik.

A ház előtt pedig Német-Prónán a fiatal mesterék helyezkednek el két sorban, égő szurokfáklyával a kezökben és nem mozdulnak el helyükből mindaddig, míg csak a kiénekítés és beszentelés meg nem történt.

A mint a pap megerkezik, egyszerre csend

gál a javadalmasok által minden jövedelmük-ről teendő összege bevallás, melyet az összegyűlt kerületbeliek megvizsgálván, a központi bizottságnak beterjesztnek, fenmaradván ennek joga a bevallás felülvizsgálásához. A nyugdíj és segély legkisebb összege 600 frtban lett megalapítva. A nyugdíj mindenkire egyenlő. Az egész nyugdíj és segély-alapot a 4 főseperesen kívül a papság által választott 10 tagból álló központi bizottság kezeli, elnökét, aki a káptalan tagja, az érsek nevezi ki. Ehhez a központi bizottsághoz tartozik egyúttal a nyugdíj megszavazása. A vagyonról és a kiadásokról évenként kimutatást ad, mely nyomtatásban közöltetik a papsággal.

Az egész nyugdíj-ügyet tehát a papság autonómice kezeli az érsek mellett, akire a döntés tartozik, s a folytonos evidenciátartás folytán semmiféle visszaélés nem történhetik. Jövedelméhez arányosítva maga a papság rakja össze filléreit, maga kezeli s arányosan maga részesül benne öreg napjaiban. Minden két vagy három évben közgyűlést tartanak, melyen a káplánok is saját küldötteik által vannak képviselve. Ezek az érsek beszédei által rendszeren igen momentuózus gyűlések szoktak lenni.

Ily módon van rendezve Egerben a nyugdíj-ügy, egészen a papi álláshoz méltóan. Mert nem olyan nagyon csekély összeg az, ami a papság 1 százalékos önmegadóztatásából a segély-alaphoz évenként befoly. Előttünk fekszik az 1893-ki egri kimutatás. A papság egyenként van felsorolva, ki mennyit fizet. A káptalan tagjai nincsenek belevonva, mert a káptalan mint testület kötelezte magát évenként 1000 frttal járulni a segély-alaphoz. Ebből az 1%-ból évenként befoly 2839 frt 94 kr. Az ilyen összegből szépen ki lehet egészíteni a nyugdíjasoknak a régi nyugdíjalaphoz járó évi pensióját a minimális összegig, vagy azon felül és még a tőkesítésre is marad. Az önmegadóztatáson kívül még az önkéntes adakozások és a végrendeleti hagyományokból is növelik a fundust.

Szóval ez a felhozott példa mutatja, hogy a nyugdíj-ügyet igen szabatosan lehet rendezni

és pedig a papság által. Az illető rendezésben, melynek alapja az önmegadóztatás, a papság senkinek sem esik terhére, önmaga saját filléréivel gondoskodik magáról öreg napjaira és nincs kitéve annak az esélynek, hogy esetleg a nyugdíjasok nagyobb száma miatt csekély pensióban részesül, mivel időközben nem akadt kegyes jötevő, ki a nyugdíj-alapot növelte volna.

Amily helyes ez az alapelve, ép oly kormányzati bölcseségre mutat az egri példa a nyugdíj-alap kezelése tekintetében is, midőn azt a papság által választott központi bizottságra bízta, melynek tagjai a központi és a lelkeskedő papságból választatnak. A több szem többet lát elve érvényesül ebben, s a papság, mely saját filléréiből hozza össze az alapot, méltányos részt nyer a vezetésben. De különben is az ilyen szervezetnek van egy más igen üdvös oldala. Az t. i., hogy ennek révén a főpásztor sokszor találkozik papságával, jobban megismeri embereit, a kölcsönös eszmecsere visszahat a papságra, az együvértartozás érzete, a működésben való egység végtelenül sokat nyer csak az ilyen találkozások által is. Nem hiába volt a régi egyháznak éltető eleme a gyakori egyházmegyei zsinat és a sokszor tartott konferenciák.

Igy nézve a dolgot, a megyebeli papság rendkívüli kerületi gyűléseiben megnyilatkozott mozgalmához s onnan a megyés püspök úrhoz intézett kérvényekhez szívből hozzájárulunk s dicsérjük a nyitrai esperesi kerület elhatározását, melylyel az ügyet annyi próbálgatás után végre gyorsabb mozgásba hozta.

Kegyelmes Püspök úr! Fiúi kegyelettel járul a papság Méltóságod színe elé s nyugdíj-ügyét önmegadóztatás alapján Méltóságod égise alatt kívánja rendezni. Kegyeskedjék kérelmeket teljesíteni: megyebeli papságot képviselői alapon konferenciára összehívni s közös tanácskozásban a nyugdíj-szabályzatot megalkotni. E méltányos kérelem teljesítésével hálára kötelezi önsorsukról gondoskodni akaró fiait.

let nem, mint általában szokás, a halottra terítik, hanem a halottat helyezik rá s a test egész szabadon marad. A nőknél a koporsón leülő szemfédelet két oldalán a széles szoknya kihúzott részei takarják. Így marad ez a leszögezés után is.

Az ágyat, melyben valaki meghalt s ki volt terítve, az udvar felreosó részébe helyezik és a temetés után vagy tűzre vetik, vagy csak hosszú idő elmúltával, jól megtisztítva, használják ismét. A benne levő szalmát pedig a káposzta-földön szórják el, mert csak ez óvja meg a káposztát a nyulak pusztításától.

A temetés előtt, mely rendszeren a reggeli órákban tartatik, összegyűl a halottas házban a lakosság nagy része, hogy elkisérjék földijüket utolsó útjára és hogy még egyszer leróják iránta a kegyelet adóját.

Megható az a jelenet, mely ekkor a halottas szobában lejátszódik. Elérkezett már a válás órája. Elbucúznak a kedves halottól. Két halottvivő már kezébe fogja a koporsó födelét, hogy ráborítsák a koporsó lakójára, s örökre megfoszszák szeretteit tőle, azonban a szeretet, a méretetlen fájdalom, a kesergő bánat nem engedi. Soká, nagyon soká szeretnek még őt a családbeliek színről-színre látni s magokénak mondani. De hasztalan minden fáradozás! Elvégre is be

Meleg érdeklődés és bizalom a saját erőnkben csodákat művel. Bizonyítja ezt a Liptómegegyében legújabb lefolyt megyebizottsági tagok választása, mely „nem kis meglepetést szerzett — írja a „Pesti Hírlap” — úgy a megye közönségében, mint vezető köreiből is. A szabadelvű párt mostani veresége nagy kihatással lesz a legközelebbi képviselőválasztásra is; mert szinte biztosra vehető, hogy a rózsahegy-i választókerület most néppárti embert fog a képviselőháza küldeni.” — Így ír a szabadelvű lap. De még tovább megy, midőn — dicséretöké — így szól: „Hogy milyen jól szervezkedtek már is a néppártiak, azt most is lehetett látni. Szinte katonás rendben vonultak be Német-Lípcseré és Rózsahegyre „Néppárt” feliratu zászlóik alatt. A választók 15-ös csoportokban jöttek egy-egy káplánnal élükön és 4-4 ilyen csoportot pedig egy-egy piebános vezetett. Így esett meg, hogy Rózsahegyben a 8 választandó megyebizottsági tag közül egyetlen egy liberális sem jutott a megyeházára. Még nagyobbra vehető a szabadelvűek veresége Német-Lípcserén, mely tisztá lutheránus község és megis néppártit választottak”. Készakarva reprodukáljuk ezt csaknem egész terjedelmében, hogy a néppárt vidéki emberei teljes erőmegfeszítéssel lépjenek éppen ez utolsó percében a csatákra, és ne engedjék magokat félrevezetett holmi mellétekintetek által, hogy „a grófnak tisztje ellen nem szavazhatok” vagy „nem kapok a bárótól fát”, mikor most katólikus vallásunk érdekei forognak szóban. Egy oerzetes, nemes fellépést meg az ellenfél is megbecsül, míg a pulyát megveti mindenki. És ha károsulna is valaki, van a Gondviselésnek elég gazdag kincseshaza, melyből bőven kijut mindazoknak, kik az igazságért kárt szenvednek. Fel tehát tevékenységre mindenki; ne találjon az óra senkit tétlenül.

Vigyázzunk! A megyei bizottsági tagok választása küszöbön áll. A fővárosi napilapok hírt adtak holmi titkos kormányrendeletekről, melyek a főispánokat s általuk a közigazgatási tisztviselőket arra utasítják, hogy ezen választásoknál a kormánypart érdekeit buzgón karolják fel. — Mi nyitraiak tudjuk, mit jelent ezen buzgóság, azért tehát legyünk résen, hogy a választások a törvénynek megfelelően vezessenek, s jelöltjeinknek megválasztását ilyképen biztosítsuk. Minden küldöttséghez jelöljünk ki ügyes és erélyes bizalmi férfiakat, a kik arra ügyeljenek, hogy a szavazatlapon szabályszerűen nyújtassanak át a szavazatszedő küldöttség elnökeinek kezéhez, s a választó neve pontosan feljegyeztessék. A szavazás behajlított szavazó-lapok átadása által történik. Ennel fogva titkos. A nyomatott szavazó-lapokból egyes neveket törölni és helyükbe másokat írni meg van engedve. Vigyáznunk kell azonban, hogy az ellenfél, ha bukását biztosra veszi, két vagy több szavazó-lapot egy választójától el ne fogadjon. Mert ha nagyobb a szavazati lapok száma, mint a leszavazott választóké: a választás megsemmisíthető. — Nem választható meg az olyan, ki nem magyar állampolgár, vagy 24 évet be nem töltötte, vagy ki a megye területén leg-

Német-Prónán a halálesetet és a temetés idejét a halottnem szemléje után a felnőttnél a rokonság két férfi-tagja, az úgynevezett „bejelentők”, gyermeknél pedig egy férfi jelenti be a plebánosnál, kántornál és az egyes céhmesterek-nél, kiket egyszersmind megkérnek, hogy a céh a temetésen képviseltesse magát. A céhmesterek a halálesetet azonnal négyzögű, vagy tojásdad-alakú, a céh jelvényeivel ellátott fatáblácskán, a ráragasztott papíron, tudatják a céhközhöz tartozó mesteremberekkel, kik a táblácskát mindjárt továbbítják. A céhmesterek egyúttal arról is gondoskodnak, mely fiatal mesterek vegyenek részt hivatalosan a temetésen.

A kiharangozás a szegényekért és gyermekekért délelőtt 11-kor és délután 1-kor történik, a tehetősebbekért 10, 11, 1 és 2 órakor, néha 3-kor is. A temetés előtt egy órával és a temetés alatt mindenkiért harangoznak.

Mihelyt a koporsó elkészül, a halottat ebbe fektetik. Nehol utraválóval is ellátják: kezébe nyomnak egy krajcárt, a melylyel ki van fizetve földi fáradozásáért; ha dohányos volt, kap pipát is dohánynyal, sőt a pálinkás butykosról sem feledkeznek meg.

A szemfödél rendszeren új gyölesből, a tehetősebbeknél csipkéből van készítve. A szemföde-

kell látniok, hogy egy felsőbb törvény parancsolja: a porhüvely adassék vissza az anyaföldnek, a honnan vétetett! Meghajolnak tehát a megmásíthatatlan isteni törvény előtt. Sokszoros „Isten veled!”, „Szerencsés utat!” és „A mi Urunk Istenünk bocsassa meg minden bűneidet, és adjon neked örök nyugodalmat!” szavak között teszik rá a födelet. Erre kéztördelések között kétségbeejtő jankijáltások, az elhunyt nevének gyakori emlegetése, hangos zokogás és mély sóhajok verdesik a levegőt, melyek túlharsogják a kalapácsütések zaját. Egyik is, másik is ráborul a koporsóra s fájdalom-könnyekkel halmozza el.

Mihelyt a koporsó le van zárva, kiviszik a kapualjába s a sz. Mihály lovára, vagy egy állványra helyezik. Ott aztán körülállják a családbeliek, a rokonság és a nép egész serege, mindenki mély gyászban. Itt folytatódik a szobában megkezdett jelenet, melynek láttára még a kőszívű ember szemébe is a szomorúság és részvét könnye lopódzik.

A ház előtt pedig Német-Prónán a fiatal mesterek helyezkednek el két sorban, égő szurokfáklával a kezökben és nem mozdulnak el helyükből mindaddig, míg csak a kiéneklés és beszterelés meg nem történt.

A mint a pap megérkezik, egyszerre csend

alább két év óta nem lakik, s adót nem fizet. (1886. XXI. t.-c. 23. §.) A szavazás a régi négy-jegyzék szerint történik, mely még 1894-ben lőn összeállítva. — A választók az elnök mellé 4 (negy) bizalmi férfit jelölnek ki. (38. §.) A választás reggel 9 órakor kezdődik és délután 4-ig tart, melyen túl szavazatot elfogadni nem szabad. (30. §.) A szavazás eredményét még az nap ki kell hirdetni, ha ez nem történhetne meg, a cédulák a bizalmi férfiak részéről is lepecsételve maradnak. A választásról jegyzőkönyv vezetendő, melyet a bizalmi férfiak is aláírnak. Ha a jegyzőkönyvet ezek aláírni megtagadnak, ezt a jegyzőkönyvben felemlíteni kell. (41. §.) A választás ellen beadott panaszok 15 nap alatt adandók be az igazoló választmányhoz (42. §.), ha azok csak a választás érvénye ellen irányulnak. Ha azonban valaki ott törvénytelen séget követne el, akár az elnök, akár magán személy, úgy ez ellen a fenyítő feljelentés azonnal a választás színhelyén, vagy legkésőbb 8 nap alatt teendő a megyei bizottsághoz.

Forradalom a kormánypartban.*)

Budapest, 1895. Nov. 1.

Hogy a szabadelvű pártot a reformok megszavazásánál nem a nemzet óhaja, hanem az önérdék vezérelte, az iránt az igazi közvélemény kezdettől fogva tisztában volt. Most úgy látszik nem messze vagyunk azon időtől, a midőn ezt maguk a kormánypart képviselői is bevallani fogják.

Még élénken emlékezünk arra, hogy midőn Wekerle az egyházpolitikai reformokat a pártban proklamálta, igen sok képviselő lelkiismereti furdalást érezvén, erőnek erejével menekülni akart a pártból, amit az önérdetesebbek, számra nézve vagy 35-en, meg is tettek. A többiek, az úgynevezett purosok, a kulisszák mögött különféle ígérekkel sikerült egyenkint visszatartani. A széles és keskenyvágyú vasúti koncessziók, zsiros jövedelmű bérletek, min. osztálytanácsosi, főispáni, államtitkári állás és egyéb jobbnál jobb falatok voltak azok a nyomós érvek, melyekkel a pártban való maradásra meggyőződésük ellenére kapacitáltak.

Nem volt az a fényes állás, melyet Wekerle és cinkostársai a habozóknak meg nem ígértek volna, csakhogy az *üzletársaság* továbbra is együtt maradjon. E sorok írójának alkalma nyílt meggyőződni, hogy az egyik puros a pártbomláskor elment Wekerléhez, és világos szavakkal meg-

*) Lapunk zártakor vesszük beavatott helyről ez érdekes cikket, s figyelemre méltó a nyitrai megyeházat, ma a halottak napján, a mulandóságra. Vigyázzanak a jövő heti választásokra, mert esetleg szükségük lehet ránk. Szerk.

támad; azonban alig kezd meg a kántor a szívet-lelket megindító „Circumdederunt“-ot, a koporsó körül újra kitor egy-egy panaszhang, melyet a fenséges gyászének alig képes elnémitani. Mikor a kiéneklés és beszentelés után az ugyanazon céhhez tartozó négy idősb mesterember a sz. Mihály lován vállára emeli, vagy pedig két rudon kezükbe fogják a koporsót, s az elhunyt örökre távozik szerettei köréből, a fájdalom külső nyilvánulásának oly megrázó jeleneit látni, a milyenre csak az az ember képes, a ki szívből szereti azt, a kit elvesztett.

Ha a házigazdát vagy a háziasszonyt viszik el a háztól, azonnal szabadon eresztik az udvaron a jászolhoz kötött marhákat, mintegy jelezni akarván, hogy ők is ur, vagy urnő nélkül vannak. Néhol csak felverik a marhát, de nem eresztik szabadon. Ha Cachon a házigazda hal meg és ökrei vannak, ezeket a temetés után azonnal el kell adni, vagy kicserélni, különben elpusztulnak.

Német-Prónán a menet a háztól a templomba tér. A koporsó előtt mennek a férfiak, utána a nők. A sz. Mihály lovát, vagy a két rudon fekvő koporsót, rövid időközökben felváltva, minden céhből négy-négy fiatal mester viszi. A csesemőt pedig egy fiatal mester, szalaggal és bokrétaival feldisztatva, viszi karján. Az egész úton, valamint

mondta neki, hogy noha tudja, hogy a reformok legkevésbé sem fogják az államot konszolidálni, — miként ezt a liberális lapok unos-untig hirdették — ő a reformokat egytől-egyig megsavazza, ha őt bizonyos vasút létesítésében támogatni fogja. És Wekerle nemcsak hogy ki nem utasította a vasútszomsjas honatyát, hanem feltétlenül biztosította, hogy kívánsága teljesül.

Most, midőn már minden meg van szavazva, a partikuláris ígérekkel összetartott érdekszövetség tagjai egymásután járulnak báró Bánffy elé, hogy elődje által kiállított ígérvények eszkomptirozására figyelmeztessék. Az így ígérekkel visszatartott képviselők száma 80. Bánffy bármennyire is ért a pacifikáláshoz, ezt a 80 éhes embert nem tudja szaturálni. Legnagyobb részüket azzal utasítja vissza, hogy ő semmivel sem tartozik, mivel az ígéreteket nem ő tette. S mikor bizonyosság a furfangos Wekerlére hivatkoznak, ez azt mondja, hogy az ígéreteket mind beváltotta volna, ha tovább is a helyzet ura marad. Ámde ilyen csittítás a 80 palotaforradalmárt nem tudja kibékíteni. S mivel látják, hogy a biztosnak tartott falatok porba hullottak, összebeszéltek és kimondották a sztrájkot.

S miként egykor az egyptomi mameluk rettegett harcosok a kormányba való beavatkozás által uruknak is nem egyszer alkalmatlanok lettek, úgy van az azon mameluk sereggel is, a melynek kezébe szerencsétlen hazánk kiszolgáltatva van.

Bánffy látván, hogy a nyolcvan malcontents embert „érdemeik elismeréséül“ legjobb akarata mellett sem képes kielégíteni, miként a püspököket az egyházi vagyon szekularizációjával, épp úgy a 80 disszidentet az általános választásokkal fejegeti, ha nem pariroznak. S valahányszor a Lloyd-épületben a 80 éhes ember elégedetlenségének nyíltan kifejezést ad, Bánffy mindannyiszor Futakóbija által megereszt egy felhivatalos kommunikat a képviselőház felosztásáról. E hírek mindig biztos a hatása; mert a disszidensek mitől sem félnek jobban, mint az új választástól. Tudják ugyanis, hogy ha választásra kerül a dolog, az az óriási lavina, melyet *néppártnak* hívnak, nyomtalanul elsöpri őket, ha csak a nyitrai választáshoz hasonló operációkkal a kormány fen nem tartja bennök a lelket.

S ha a reform-hadjárat után nagy az elégedetlenség a Lloyd-épületben, mert a hadi szakmányból kevés jutott nekik, annál nagyobb az elégedetlenség a vidéken. Ott is igen nagy számban vannak azok, a kik rebus bene gestis, majd személyesen, majd „hódozatelljes“ levelekben alá-

a temetőbe menet is a kántor énekén: „Miserere mei Deus“ stb. kívül szünet nélkül hangzik a nép imája. Az olvasót mondják hangosan két férfi előimádkozása mellett. A templom elé érve, a koporsót leteszik a felnőttnél valamennyi résztvevő szép egymásutánban megkerülve a főoltárt, offertóriumra megy; először a férfiak, azután a nők. Mindnyájan egy-egy krajcárt ajánlanak fel. A sorban mindig a rokonok az első, a többiek kor szerint haladnak. Az offertórium végeztével a megholtért ünnepélyes „Requiem“ tartatik „Liberá“-val, azután a temetőbe indulnak. Itt a beszentelés után, mikor a koporsót a sírásón kívül négy ugyanazon céhhez tartozó fiatal mester, a tulajdonképeni halottvivők, beföldelik, felhangzik a már tavaly ismertetett „búcsúztató“, melynek végeztével a szomorú szertartást a megholtakért való ima zárja be.

Egyes községekben elmarad a beszentelés a háznál, hanem a hol templom van, a koporsót messziről kocsin, közléről két-három rudon a templom elé viszik s itt történik az első beszentelés. A hol nincs templom, ott mindjárt a temetőbe viszik a koporsót, s a sírnál szentelik be.

A temetés után a rokonság, néhol a sírásó s az is, a ki a búcsúztatót mondta, a halottas házba vonulnak „halotti torra“. A bejelentők

zattal figyelmeztetik a főispánokat és egyéb vidéki nagyságokat, hogy a műelkesedés csinálásában nekik is nem csekély érdemeik vannak s hogy azokat határozott ígérek ellenére eddig be nem váltották. És úgy megy ez az egész vonalon a legutolsó kormánypart hajdúig.

A közönség józanabb részének, látván ezt az utálatos kufarkodást, hogy minálunk immár minden eladó, szent kötelessége a harcot késhegyig folytatni, s minden erőszakot, ha másképp nem lehet, erőszakkal kell vissza vernie, csakhogy a liberális parazitaktól szegény hazánkat minél előbb megszabadítsa.

Levelezés.

Dihopote, (Trencsénm.) 1895. okt. 29.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Az a példátlan és erőszakos jogfosztogatás és törvénytérgetés, melyet a liberális hivatalok a képviselőválasztók jegyzékének összeállításában, s a reklamációk elintézésében országszerte gyakorolnak, dihopolei polgárainknak is megmutatta, hogy nem az adó befizetése vagy be nem fizetése, nem a törvény s az alkotmány szelleme adja vagy nem adja meg a választói jogosultságot, hanem az önkény s török basáskodás, melylyel a radikális kormány a főispánokat felruházta s melyet a főispánok szolgálkú alantasaik működésének zsinórmértékül felállítottak.

Már a suttymban ideszakadt összeiró kompánia úgy vitézkedett, hogy a messze világban járó drótosokat, akik jó sokan vannak, s a jegyző tapasztalata szerint amúgy sem érkeznek haza a választás kedvéért, kifancamított névvel s meghamisított korrall a jegyzékbe iktatta, míg ellenben a jobbára otthon tartózkodó csekély számúakat, a kiket a jegyző néppártiának, vagy legalább is kéteseknek deklarált, vagy egyszerűen kihagyta (25-öt), vagy olyan nevet s kort sózott rájuk, hogy a választásnál bizonyára elutasítják. A hivatalból mameluk előjáróknak, a recipiált hazafiaknak, egypár zsidószellemű kereszténynek szépecskén befirkantották mind választójogukat, mind igazi nevüket s valódi korukat, akár lerótták az adójukat, akár nem.

Langfelder Móríc kocsáros az adófőkönyv 5 számtétele szerint az 1894. évre 44 frt 63 kr. földadóval tartozott az összeírás alkalmával, azért dehog is bántották a jogát; pedig Micsura Andrást, Langfeldertek a főkönyvben tőzsomszédját hátrálék miatt szépen kipuskázták.

Langfelder törvénytelen fölvétele ellen Má-

csak akkor érkeznek a torra, mikor a temetésen fungáló személyeket a már szokásos díjban résztesítették. Nem fényes lakoma ez a tor, hanem csak vékony reggeli, mely legtöbbször csak kenyérből és édes pálinkából áll. Itt újra megemlekeznek az elhunyt erényeiről, különösen a temetői szónok. Mielőtt távoznának, imádkoznak a megholtakért, különösen a most eltemetett halottért. Gajdelen ilyenkor gyűjtést rendeznek egy sz. misére az elhunytért, mely aztán az egész rokonság jelenlétében infra octavam tartatik meg.

Valóban dicseretet érdemel e nép, hogy a megholtak iránt oly nagy tisztelettel viseltetik. Nincs rá eset, hogy a legszegényebb is kedves halottjáért ünnepélyes gyászmisét ne mondatna; s ritkaság számba megy, ha valaki az első évforduló napján megfelekedzik halottjáról.

Richter M. István.

Sziporka.

Ki mondott nagyobbat? — Az én lovam olyan gyors, hogy a mikor fut, nem is látni a lábát.

— Az enyém meg oly gyors, hogy ha esőben vágatok vele, hát csak a farka nedvesedik meg.

jer Endre választó jul. 11-én nyújtotta be Csajda Nándor jegyzőnek a hátraleköt kitüntető főkönyvbéli kivonattal felszerelt reklamációját. A mint erről a bittsei szolgabírósg tudomást szerzett, Domaniczky reménybeli fősbíró színe elé citálta, nagyuriasan megkefelte, derekasan lefordta Csajdát, hogyan merészkedett a főkönyvet megmutatni s a dicsőséges liberalizmust egy biztos szavazattól megfosztani; miért nem csipte meg Majert gallérljánál fogva s nem dobta ki a kancelláriából stb. Mikor pedig a megdorgált jegyző azzal mentegetőzött, hogy a törvény erejénél fogva kénytelenült a könyvet kiadni, Domaniczky uram rári-vált: mi sodra törvény! semmi törvény! főispán a törvény! különben ha nem engedelmeskedik mindenben a felsőbbség meghagyásának, várhatja a felfüggesztést.

A liberális törvény tiszteletben alaposan ki-mustrált jegyző megsemmisítven a hátralek bizonyítékát, újat szerkesztett, melyre azonban nem pingálta oda nevének a bírőé mellé. Ennek az volt a következménye, hogy a trencsényi közp. választmány a reklamációt állítólag elcsapta. Állítólag mondom, mert a reklámoló Majer sem az iratait nem kapta eddigéle vissza, sem az elutasító végzésnek színe nem látta. Kérdezősködésére azzal válaszolt a most már körültekintő jegyző, hogy végzést csak a jogában megáradott Langfelder kapott, s e végzés értelmében a reklamáció nem semmisíti meg a választók listájába való felvételét; a reklámoló mint nem érdekelt fél számára nem érkezett végzés. Mivel tehát az elutasítást okadatoló okirat meg nem érkezett, vagy ha igen a szolgabírósg vagy a jegyzőség nem akarja kiadni, a kuriához való appelláció elmaradt. Az alkotmány, a törvény hátrabugást kapott, az igazság arculütést szenvedett, no de se baj! az imá-dott zsidót megmentették s a haza javát gyarapították.

A szántsándékkal eltorzított nevek (15) s meghamisított kor (49) kijavítása érdekében Gáspár Lajos reklámolt jul. 10-én. A közp. választmány a reklamációt azzal a megokolással utasította el, hogy a reklámoló az állítólagos javításokat a jegyzék hibái helyén tette, a mi nem hiteltérdemlő, s a hitelen anyakönyvi kivonatoknak a kérvényhez csatolását elmulasztotta. Az erről szóló végzés szept. 25-én kézbesített. Szept. 29-én nyújtotta át Gáspár a 64 db. anyakönyvi kivonattal felszerelt, a kuriához címzett fellebbezését Csajda jegyzőnek. Ezt a fellebbezést a trencsényi közp. választmány okt. 19-én 140/54. sz. a. kelt s 28-án kézbesített végzésével ismét elcsapta, „mert a választmány megáradott határozata f. évi szept. 20-án tettett közzé, a fellebbezés pedig csak f. évi okt. 8-án adatván be, az 1874. évi 33. t.-c. 50. §-a szerint elkészt.”

Hát liberális urak! van önökben még egy szikrányi tisztesség, becsület és szegyenérzet? Vagy már mindentől kivették? Ugyanesek kutyaul állhat az ügyük, ha már ilyen kezzelfogható arcatlan hazugsághoz kell folyamodniok, hogy az igazságos és jogos követelésnek helyt ne adjanak. Hát az Isten szerelméért! kinek a lelkén szárad ez a gyalázatos eljárás? Szept. 29-től okt. 8-ig kinek feküdt a beadott fellebbezés? Csajda jegyző tartotta zsebében, hogy a szolgabíró újabb korholását elkerülje? Vagy Domaniczky rejtegette fiókjában, hogy ilyen hazafias érdem előmutatásával a fősbírósg elnyerése végett a hatalmas trencsényi basa kegyelmébe befurakodjék? No akárki tette, szegyenletes, botrányos és megdöbbentő dolog, hogy a liberális törvénytisztelet s alkotmányrespektálás már ennyire jutott. Törvény-nyel kigunyolják a törvényt, alkotmány nevében abszolutizmust üznek, szabadság címén zsarnokoskodnak.

A mi világlátó, tapasztalt drótosaink váltig hajtogatják, hogy a becsürelt s ócsárolt oroszokban sokkal több tisztesség, becsület, igazságosság s jóakarát lakozik, mint a liberális magyar állam

hirhelt esinovníkjaiban, akik felettes hatóságuk előtt mint szabadakarat nélküli, gyáván meghunyászkodó, bármily törvénytelenre kész rab-szolgák csúsznak-másznak, alattvalóik jogainak pedig irtalmatlan fosztogatói s szabadságuk durva elnyomói. *Justus.*

Ujdonságok.

Tisztelettel kérjük lapunk vidéki barátait, miszerint az e héten megjelent megyebizottsági tagok választásáról lapunkat azonnal értesíteni sziveskedjenek; megírván egyúttal azt is, hogy milyen párti a győztes. Lehetőleg a szomszéd kerületek választási eredményét is, hogy lapunk jövő számában már a teljes névsort közölhessük.

Bende Imre püspök Ujvidéken.

Illustris vendége volt okt. hó 28 és 29-én Ujvidék sz. kir. városának — írják onnan lapunknak — tisztelegve szerett volt apát-plebánosa, méltóságos és főt. Bende Imre nyitrai püspök úr jött volt hívei közé, hogy az új templomot, mely f. hó 27-én lett fölavatva, megtekintse és volt híveit magas látogatásával boldogítsa. Mindjárt megérkezése után tisztelegte ő méltóságánál a helybeli papság, a hitközség elükön: mélt. dr. Flatt Viktor főispán ur, a helybeli gimnáziumi tanári kar és külön magán nőnősegekben többen. Este vacsora alatt a magyar dalárda szerenádát adott, s mint tiszteletbeli tagjukat üdvözölték. Ő méltósága mindegyik testületnek szokott közvetlenségével válaszolt s sz vallásunk iránti szeretetre és hazafi-ágra buzdított. Másnap magánlátogatásokat tett s tizenkettőkor a nőegylet tagjait — mely egyletnek ő mélt. a protektora, fogadta. Délben Kopper György apátpleb. úr ő mélt. tiszteletére 20 terítékű ebédet adott, melyen a többi közt a főispán ur, a város polgarmestere, a syndikusok stb. megjelentek. Ebéd fölött a háziur áldomást mondott őméltó-ágará és egészszegére ivott abból a pohárból, melyet a keresztiföltüzés-kor Bende püspök úr egészszegére kiürített a pal-ler s azután a 72¹/₂ méter magas toronyrő földre dobott s mégis ép maradt. E pohárrizután 200 koronát ajánlott föl ő mélt. azon kikötéssel, hogy abból a szegények számára persely készí-tessék, a fölmaradt többlet azután a nőegyletnek adassék. Ebéd után 3 órakor távozott Futtakra, hol szinten hosszabb ideig plebános volt, s hol nagyobb szerű készülődések történtek fogadtatására.

Gr. Batthyány Vilmos volt maeso-noki segédlelkész Rómába költözött, hogy az ot-tani „Academia dei nobili ecclesiastici” intézet-ben jogi és diplomaciai tanulmányokat tegyen.

Rómában éppen 150 évvel ezelőtt volt utoljára képviselve a nyitrai egyházmegye; holott azelőtt nagy férfainknak egész hosszú sorát Róma egyik intézetéből a Coll. Germ. Hungaricum-ból kaptuk Nyitrára. Kívánjuk, hogy a gróf ur méltó nyom-dokába lépjen az ősöknek és személyével nyissa meg egész sorozatát az ilyen kurzusra Nyitráról Rómába jövőeknek.

Katonai kinevezések.

csillaghullás — mint rendszeren — az idén is ok-tóberben köszöntött be, már t. i. a katonaságnál. *Förnyák Gyula* altábornagy lovassági tábornokká; *Mádi Kovács György*, a nyitrai megyei 12. sz. sorgyalogezred tulajdonosa pedig tábornaggyá, *Pachner Szilárd*, dr. Pachner Antal nyitrai lakos fia, alezredesi minőségben ezredesi illetekekre jogosítottatott. — *Marsó György*, azelőtt éveken át Nyitrán állomásozott esendőrőhadnagy II. osztályú százados; továbbá még a honvédségnél: *Polluzsányi Gyula* trencsényi őrnagy alezredessé, *Pólya Károly* Nyitrára őrnaggyá; *Borosnyay Gábor* Trencsényben I. oszt. százados, *Balázs Gyula* Nyitrára II. o. százados, *Halgák Lajos* Trencsényben II. o. százados; *Noszák An-dor* Trencsényben főhadnagygyá, *Nemk Arthur* és *Balázs Zoltán* Trencsényben hadnagygyá; *Lelkes Sándor* és *Fábry Bertalan* Nyitrára hadnagygyá nevezettek ki. *Frimmel Béla* közshadseregbeli tartalékos hadnagy a nyitrai honvédezedhez helyeztetett át.

Kinevezés. *Klippl Ignác* szakolcai járás-bírósg díjok ugyanott irnokká; *Patak Mihály* aranyos-maróthi ügyvédi irnok a nagytapolcsányi, *Róder Ferenc* galgóczi járásbírósg napidíjas a a galgóczi járásbírósgához irnokká; *Sztanyek Já-nos* okleveles állatorvos kutti lakos, miavai járási állatorvosnak; *Kozmoszky Ödön* számvevősgéi

gyakornok megyei gyámpénztári ellenőrnek; *Skar-nitzel Ambrus* trencsényi megyei volt számtiszt me-gyei számvevősgéi gyakornoknak; *Prídavka Pál* zsámbokréti lakos, az ottani hivatalhoz díjoknak neveztetett ki.

Uj anyakönyvvezetők. Nyitvár-megye területén a belügyminiszter e héten kö-vetkező anyakönyvvezető-helyetteseket nevezett ki: A lapás gyarmathi kerületbe Folkmer Árpád; a handlovaiba Kubinyi Ráfael; a német-prónaiba Balogh Imre; a valaszkaiba Löwenstein An-tal; a kis-hindibe Huszár Gyula; a szobotistibe Niepel Vilmos; a kovarciba Pfeiffermanu László segédjegyzőket. Ezek valamennyien polgári há-zassági ténykedésre is jogosítvak Csupán a szü-letések és polgári anyakönyv vezetésére jogosítvak a következő újonnan kinevezett anyakönyvvezető-helyettesek: A vörösvári kerületbe Tomaszovich Géza, és a tókésujfalusiába Huszár Alfonz segéd-jegyzők.

Esküvő. A múlt hó 30-án vezette oltár-hoz dr. *Bangha Gyula*, budapesti ügyvéd *Sztan-kovics Gusztáv*, a gr. Károlyi-uradalom tisztartó-jának kedves leányát Tótmegyeren. Tanuk voltak: *Bangha Géza* urad. intéző és *Sztankovics Mihály* birtokos.

Eljegyzés. *Spanyár Géza* helybeli hen-tes és kereskedő f. hó 27-én eljegyezte *San-tavy Etelka* kisasszonyt Sariuskán.

Hymen. Majthényi Géza, Nyitrai megye aljegyzője október 30-án vezette oltárhoz Buda-pestben a Jézus-társaság templomában *Latkóczy Etelkát*, *Latkóczy Imre* belügyminiszteri állam-titkár leányát. Az esküvőn vidékünkéről jelen-voltak *Mérey Lajos* orsz. képvis. és neje, dr. *Ter-styánszky Géza* ügyvéd és *Majthényi Béla* báró *Cabajról*, *Rakovszky Ferenc* kamarás, *Craus* al-ispán, *Piacsek Ede*, *Terstyánszky Imre*, özv. *Maj-thényi Józsefné* stb. Az esküvő után a Hungaria-ban dejeuner volt 17 terítékre. A vendégek az-után vasuttra kísérték el a fiatal párt, mely há-rom heti nászutra indult. — Estére pedig a hát-ramaradt vendégek több előkező meghívottal a Hungaria dísztermében estélyre gyűltek össze. Az esketést *Bossányi József* nováki lelkész vezette.

A szt. Ágoston-egyesületnek f. évi november hó 10-ikén délután 3 órakor a gim-náziumi épületben tartandó XI. közgyűlésére a t. tagokat tisztelettel meghívja az elnökség.

Halálozás. *Markovics Vendel* nagytapol-csányi polgár, *Markovics Janos* kis szemén. kor-mányzó s közeletünk vezérferfiának edes atya, nov. 1-én, élete 72. évében meghalt. A megboldogult hosszabb ideig betegeskedett s nejeinek két év előtt történt elhalálása óta alig hagyta el ágyát. Minden öröme három fiában telt, kik közül a nyitrai kívül az egyik szombathelyi, a másik esztergommegyei áldozár; ezek időről-időre meglá-togatták s odaadó gondozásban reszesítették. Temetése ma délután 1/4 4-kor lesz. Nyugodjék békében! — *Glanzer Miksa* körmöcbányai nyug. m. kir. főbányatanácsos, a *Ferenc József* rend lovagja, 48/49-ki volt honvédfőhadnagy okt. hó 28-án Körmöcbányán hosszú szenvedés és halotti szent-ségek ajtatos felvétele után, életének 66-ik éve-ben jobblétre szenderült. Temetése okt. 30-án ment végbe. — *Mandinecz Orszi*, Huszár I. könyv-nyomdájában alkalmazott nyitrai leány, tegnap difteritiszben meghalt. A „Szemle”, melyet ő szol-gált körül a nyomtató-gépnél, ezen megemlékezés-sel búcsúzik a szorgalmas leánytól. Nyugodjanak békében!

A halottak országában. Mint minden évben, úgy az idén sem feledkezett meg Nyitra az ő halottjairól. Hiszen ez az ő nevnep-jök, nem hiába tőszomszédságába esik a Minden-szenteknek. Kőszoru halmaz, virágmező volt a temető ismét, míg este valamennyi csillag leszá-lott az égről, hol a fényes holdvilágnál nem volt látható egy sem, és pislogott a hervadó fűben. A helybeli 48-as kör, melyhez mások is csatla-koztak, zászlaja alatt kivonult a temetőbe, hol hazafias dalok és emlékszóval tisztelték meg Erdősi a branyiszkói pap sírját. A beszédet *Dingha Béla* tartotta.

A nyitrai izraelita népkönyha f. hó 3-án kezdi meg újra emberbarati működését.

frt. Ugyanaz IIa = 2.75—2.90 frt. Rézgálic = 24.00—24.85 frt, netto 100 kg-ronkint 50 kg-os hordókban ab Budapest

Nyilt-tér.

(E rovatban közlőtekért nem vállal felelősséget a szerkesztő.)

Nyilatkozat.

Bees lapjában olvastam azon állítást, hogy Hubinszky családdal csak egy bonyolódott adósság miatt nem végezheti Dr. Szulyovszky Dezső helyettese Rudnay Sándor a végzetést.

Az egész úgy másképp áll. E hó 24-én este esőben, Bzine községben megjelent Kopcsányi irodavezető bukott kavés, Ondrejka Jánosné Hubinszky Evánál, meghívta az összes érdeklődőket péntekre 25-ére a tapolcsányi „Korona”-fogadóba, Nagy-Tapolcsányba. Ott lesz Dr. Szulyovszky Dezső és Dr. Gyürky Géza árvaszéki úrnök, meg lesz a végkielégítés.

Fogadtak kocsit és a szegény család jó reményben sietett oda. Csak Dr. Rudnay Sándor volt ott, ki Hubinszky József és Benyo Mihály sarluskái bíró tanuk előtt, felhívta őket, hogy írjanak alá egy nyilatkozatot, hogy Benkeó Lászlót nem bízták meg ügyekkel báró Stumer Sándorral szemben. Az anyának 2 ft, H. Éva és Magdolnának 10—10 ft-ot kínált ez aláírásért, kik azt viszszaütasították szegénységük dacára. Ezután a felszámítást olvasta, mely a valótlanságok egész halmaza. Midőn az aláírás megíusult, Ondrejka János Éva ferjét behívták, Rudnay adott neki egy forintot és 5 ft-ot meg ígért hozzá, ha rászedi az asszonyokat az aláírásra, de ez sem sikerült.

A hol ilyen eszközöket kell igénybe venni, ott nem lehet rendben a széna, ha meg úgy is rendesnek akarják feltüntetni.

Nyitra, 1896, Nov. 1.

Benkeó László, s. k.

CSARNOK.

Jánosik és társai.

A tót szegénylegények prototípjá s a betyár-nóták¹⁾ leggyakoribb s legsikerültebb alakja Jánosik. Közel kétszáz év óta foglalkozik vele a tót népköltészet s minden generáció közel szeretne lenni korához. Egyes tót írók s költők Mária Terézia korában szerepeltetik, míg a köznépből akár-hány akad, a ki öreg apjával hozza össze.

Az első, és talán egyedüli is eddig, aki Jánosikról kritikailag írt, volt Hyros István Miklós, aki a Likava váráról s urairól írt becses művében²⁾ Liptómegye 1713-iki jegyzőkönyve alapján Jánosik elíteltetését majdnem egész terjedelmében közli. Érdekesek ezen adatok, mert élénk fényt vetnek nemcsak a híres rablóvezér életére, hanem korára is.

Jánosik György született 1680-ik év körül, a trencsénmegyei Tyerchova faluban, jómódu paraszt szülőktől. A II. Rákóczi Ferenc-féle felkelés alatt a kurucokkal harcolt. Az 1708-iki trencsényi vereség után a királyi hadseregbe lépett s mint ilyen Bittse várban tartózkodott, hol Uhoresik Tamás, a hírbet rabló, börtönben ált. Jánosik mindig jónak mutatta magát Uhoresik irányában, s midőn szülei kiváltották a katonaságtól s haza jött Tyerchovára, az időközben, 1710-ik év elején kiszabadult Uhoresik, megemlékezvén Jánosik jótéteményeiről, nem mulasztotta el őt Tyerchován meglátogatni. S itt történt, hogy Uhoresik kivézte s feleskette őt rablónak.

A Rákóczi-felkelés leveretése után, sőt már az 1710-iki év tavaszától kezdve is, a felső vármegyékben, különösen Liptóban annyi útonállás és rablás történt, hogy a megye ez évi augusztus 4-én Liptó-Ujvárt tartott közgyűlésén a rablók ellen személyes felkelést (insurrectio) rendelt el;³⁾ a kurucok már tavaszkor a hórai és szentandrászi nemések marháját elfogták s elhajtották. Azért ezek március 28-án felmentettek a taksáktól.

A jól elrejtőzködött rablók ellen hajdúkat küldtek ki szlécsei (szliacsi) Czaban Márton vezetésével. Mikor azonban a megye a rablók

által kifosztott Schardon Rezső katonatisztnek kárpótlást fizetni volt: kénytelen, s Neffera J. Jakabtól a rablók Vychodnánál 61 mérő eleséget elvettek, akkor a megye szigorúan meghagyta, hogy a rablókat és tolvajokat száz bot büntetés terhe alatt üldözni és irtani kell, különben minden, e vidéken elkövetett rablást a vidék fogja megtéríteni. Úgy történt, hogy több rabló és tolvaj kézrekerült és kivégeztetett, köztük a híres Jánosik Gyuri is.

Hivatalosan vádolta őt 1713. március 13-án a liptómegyei szentmiklósi gyűlésen Okolicsány László, főispán-helyettes, még pedig mint rabló-vezért. Csemiczky Sándor, ügyész előadta, hogy Jánosik már harmad éve rablóvezérré lévén s társakat maga mellé vevén a szomszéd vármegyékben, u. m. Trencsén, Nyitra, Turóc, Liptó, Arva — s más megyékben, Zólyom, Hont és Gömörben, sőt Sziléziában is, hegyeken, erdősegekben, utakon és vizeken, kereskedőknek s más utazóknak útját állta, őket megrabolta, megsebesítette s megölte, sőt nappal is a falvakban fosztogatni merészelt; hogy Faeskö körül (zsolnai járás) megtámadott egy plébánost, s midőn ez védekezett, annyira megsebesítette, hogy sebeibe belehalt. S minthogy az ilyen latrok felakasztandók, s a kiválóbb rablók az 1625: 13; 1655: 26. t.-c. s a Tripart. I. tit. 15. szerint kerékbe törendők, vagy horogra akasztandók; azért kívánja, hogy a vádlott életétől fosztassék meg, vagy előbb társainak elárulása s kiirtása céljából kúpadra huzzassék.

Ügyvédje, Palugyay Boldizsár, eloadván Jánosiknak rövid életrajzát, tagadta a gyilkosságot, mit esküvel is akart megerősíteni. A mi a rablósokat illeti, azt mondta, hogy J. azokat esküje szerint követte el. Hogy már abba is akarta hagyni a betyár életmódot, bűnbánóan haza is akart térni, de félt az elfogatástól s annak következményeitől. És mivel mindent jószántából bevallott, azért kéri a gyűlést, hogy ne vigyék kúpadra, mivel Kittonics: Quaest. 8. cap. 6. ad calc. szerint, jobb lesz őt bűnösen szabadon bocsátani, mint ártatlanul elítelni.

Jánosikot azonban a következő napon először enyhébb, azután nagyobb kínzásnak vetették alá.

Hogy fogalmunk legyen az akkori kínzásokról, szükségesnek látjuk a kínzás két módjáról szólni.

A liptómegyei jegyzőkönyvek szerint, amint az különösen a „Causae Criminales”-ben olvasható, az enyhébb kínzás abban állott, hogy egyéb kínzásokon kívül a vádlottat a kúpadon annyira kifeszítették, hogy tagjai ropogtak, vagyis a kezek és lábak egyes ízei egymástól válni kezdtek. Ha a vádlott önként (?) bevallotta, a miről vádolták, akkor ez önkéntes vallomása alapján ítélték el. Ezen enyhébb kínzásért senki sem volt felelősségre vonható, habár néha igen káros következményeket vont maga után. Ha a vádlott e kínzás alatt nem vallott s a tanuk nem tudták vádjukat vele szemben bebizonyítani, akkor a vádlottat vagy szabadon bocsátották és nyilván tartották, míg a gyanu bebizonyul; vagy e gyanu alapján részben megbüntették.

Ha a vádló erre rá nem állt, joga volt a nagyobb kínzás igénybevételét követelni. Ez, egyéb kínzásokon, égetésen, szurkáláson stb. kívül abban állott, hogy a vádlottat a kúpadon úgy kifeszítették, hogy tagjai azután már széthúzva, vagyis csontjai egymástól elválva maradtak. E második kínzásból természetesen mindig betegség s nemsokára halál következett. Ha a vádlott ezen kínzás alatt sem vallott, akkor szabadon bocsátották; a hiábavaló kínzásért, vagy bekövetkező halálért azonban a vádló neki, illetve legközelebbi rokonságának méltányos pénzösszeget köteles volt fizetni.

A bírótól függött, vajjon alkalmazza-e a kínzást, a próbát, először az egyiket s azután a másikat, vagy sem. Azonban a bírák az akkori szokás szerint a nagyobb gyanu alapján támadt vádak ese-

teiben minden nehézség nélkül alkalmazták a kínzást.

Jánosik kiállván mind a két kínzást, a bírói ítélet felette így hangzott:

Jánosik György két évvel ezelőtt rablásra adván magát és rablók vezére, vagyis hajtnanja lévén, s társaival utakat elállván, sok embert jószágától megfosztott, sőt a mint az ő tulajdon vállomásából kitűnik látszik, társai, az ő jelenlétében, a dománizsi (vágbesztercei járás) pater (pap) urat lelőtték s gonoszul meggyilkolták; azonkívül más gonosz tetteket is elkövetett, amint az meg van írva. Azért, oly nagy gonosz tettek s a törvények megszegése miatt vashoroggal a baloldalon átszurandó s így más ilyen gonosztevők elrettentő példájára felakasztandó.

Azután rögtön ítéletet mondtak a klenőci (Gömör m.) Mravec Márton felett is, még pedig azért, mivel Jánosikot és társait magánál rejtgetni s a rabolt jószágon rabló módon osztozni merészelt.

Ez így mentegetődött: ő — ugymond — mint nyilvános zenész, Jánosiknak s másoknak is a korecsmában muzsikálgatott, s nem is tudta, hogy Jánosik rabló; maga a kishonti főispán-helyettes is őt jó s megbízható embernek ismerte el mindig, — sőt azt körleveleiben is nyilvánította. Továbbá hogy ő nem Mravec Márton, hanem valójában Uhoresik Tamás. — Április 20-án ismét védekezett és pedig úgy, hogy egész fiatalon ment Klenőcra, hol három éve szolgált, és mint nős, már senkinek semmi rosszat sem tett.

Következő napon védekezése dacára bűnös társainak kitudakolása végett nagyobb kínzás alá vetették, mely után felette a következő ítéletet mondták ki: Kilen év óta Magyarországon, Lengyelhonban, Morva- és Sziléziában rablásokat üzvé, melyek saját önkéntes vallomásából és Jánosik fassójából ismeretesek. Uhoresik Tamás elevenen kerékbe törendő, és pedig kezdve a nyaktól s úgy végzendő ki, azután a kerekre kell tenni, mások elrettentő példájára.

Jánosik társai közé valószínűleg sorolandók még a szintén akkor Liptóban elítelt Sabler (Sabra?) János és Krusnicza János; ezt lopás és rablások miatt akasztófára kötötték fel, — amannak pedig, mivel templomi kelyhet tányérkával együtt (cum patenula) lopott, mint szentségtörőnek a vesztőhelyen jobb kezét levágták, akasztófára szegezték, aztán kivégezték s holtteste elásattott. Hogy ezek is Jánosik társai, onnan lehet következtetni, mivel ennek kivégzése után, április 3-án a liptómegyei gyűlésből Kubinyi Imre esküdt, Kishontba volt kiküldve Jánosik vallomásaival, hogy ott némelyeket börtönre vessen.

Jánosik társai közül Hrajnohát és Szurovecet a szomolányi várban akasztották fel.⁴⁾ A többi társainak neveit megőrizte Pater Kuttlik, rózsahegy-i piarista, költeményében. Ezek: Hlesik, Adamesik, Hrajnoha, Svehla, Tatár.

Ennyt hozhatunk fel hitelesen Hyros adatai nyomán Jánosikról és társairól.

Különbö a felvidéki nép száz meg száz mondát tud e rablókról s gonosz tetteiket nemes és fantasztikus elemekkel vegyíti.

Igy, eltekintve másoktól, a zólyommegyei gyetvaiak hagyományja szerint Jánosik a gyetvai Polyanán is tartózkodott, s amit az uraktól elvitt, azt a szegényeknek osztogatta, a posztót bükkfától bükkfáig mérte s úgy osztogatta. Történt volna pedig ez akkor, midőn Liptóban üldözötve átszökött a gömőri Vepor hegyiségbe Innen Hrajnohával rövid tartózkodás után ismét átsurrant a gyetvai Polyanára. Gyetvaiak is voltak társai. A nép emléken tartja ezeket a betyárokat s némely házban képeiket is őrzik. Voltak pedig: Gajdosik, Hlesik, Potulesik, Adamesik, Hrajnoha, Gyurica, Mucha, Tarko (Tatár?), Szurovec, Garaj, Sztrunga (Sztonoha? mert erről is szól egy gyetvai dal, mint rendkívül erős legényről), Validub (Valibuk? erről Chalupka S. írt egy költe-

ményt). Ugyancsak a nép babonája szerint nagy-pénteken a gyetvai Polyanán megnyílnak mindazon sziklák, melyekben Jánosik kincseit rejtette, s a melyeket fekete kigyó és kutya őriz. Jánosik szeretője, Katrusa (Katica), egy libetbányai mé-száros leánya, kit hűtlensége miatt Jánosik egy mélységbe lökött, nagy-pénteken szintén siránko-zik s a néphit szerint biztosítja, hogy hű marad hozzá. Sirját ma is mutogatják a Katruska alatt a Polyanán, rajta ki van véve a neve, kivéste baltájával maga Jánosik. A gyetvai Polyanán nagy-pénteken Jánosik egyik sziklájából ugyancsak a néphit szerint tej folyik, mely általános szerül szolgál minden baj ellen.⁵⁾

Nem messze a ruttkai vasuti alaguttól, a Vág meredek jobb partján szintén mutogatnak egy barlangot, melyben állítólag Jánosik rejtőzött.

A sűtői (Turócm. határán, nem messze Kralovantól) vizesnél ismét egy tűzhely alakú szikla áll, hol a népmonda szerint Jánosik az urak-tól elvett pénzt főzte, hogy a tőlük ráragadt pi-szoktól megszűttsa s így tisztán osztogathassa a szegény népnek.

A stureci hegyhágón, Zólyom és Liptó ha-tárán, Belházy N. János, nyug. pénzügyminiszteri tanácsos hallotta a néptől, hogy midőn ott Jáno-sikot fogdosták s lödöztek rá, az ólomgolyók mind visszapatogtak róla. De a bíró kabátjáról levá-gott ezüst gombbal megtöltött puskával végre le-löttek.

Azt is mondják, hogy tűszőjében rejtett volna nagy ereje.

A fentebb előadott hiteles történeti adatok ismerete mellett, mosolyognunk kell a tulzók azon törekvésén, mely szerint Jánosikot erőnek erejével „tót nemzeti hőssé“ akarják avatni s ugy dicsejtik, mint a ki „a tót nemzet szabadságáért“ küzdött. Azok, ugylátszik, Szkaecánszky Mihály „Jánosik“ című, máskülönbén szép 5 felvonásos szomorújátékából merítik történeti adataikat. És mit szólunk ahhoz, hogy 1876-ban egy moszkvai ünnepély alkalmával, azon a vendéglőn, melyben a tót vendégek voltak elszállásolva, „Svatopluk“, „Trencánský Matuš“ és „Jánosik“ feliratok dísz-lettek, nyilván azt akarván jelezni ez által, hogy trencsényi Csák Máté, a magyar főúr s Jánosik, e közönséges szegénylegény egy kategóriába so-rolható Svatoplukkal, a szlávok e nagy alak-jával!⁶⁾

Jánosik életrajzának előrebocsátása után lés-sünk néhány, róla s társairól szóló tót népdalt, általunk eszközölt fordításban.

1. Bol by ten Jánosik ...

Küzdött volna Jánosik, küzdött volna nagyon,
Csak a tűszőjét ne hagyta volna az asztalon.

A vén banya meglátta, ez őt elárulta,
Hogy ő azt a szép tűszőjét az asztalon látta.

A kamrában megfogták és az udvaron verték
S mindjárt éjjeli órában Rozsnyóra vezették.

A rozsnyai kapuban bámulnak az urak,
Hogy vezetik Jánosikot karabélyok alatt.

Midőn oda vezették, mind így üdvözölték:
Hej! te jó madár, itt vagy már, nem repülsz el innét.

Kérlek jó uraim, legelőször kérlek,
Adjátok ide csak egyszer kezembe tűszőmet.

Nem adták oda neki, féltek tőle nagyon,
Nem lehetett tűszőjéhez nyulni az asztalon.

Kérlek jó uraim, másodsor kérlek hát,
Adjátok a kezembe csak egyszer a vén banyát.

Most is féltek az urak, őt sem adták neki,
Nem is hagyták a vén banyát tőle érinteni.

Kérlek jó uraim, harmadsor, alássan,
A bitófát tizenkétszer körül táncolhassam.

S a mint körül táncolta, felugrott magasba,
Horgon felül, melyre őt a hóhér felakasztá.

Tizenkét mázsa vasat lábain hordozott,
S mégis tizenkétszer körül táncolta a bitót.

Hej bizony Jánosik, pallosod merre van?
Fent a klenóci erdőben bevágva juhárban.

Hej bizony Jánosik, fényes baltád hol van?
Besztercén a hóhérnál bevágva a tuskóban.

2. Jánosik, Jánosik, ty neš'astno dieťa ...

Jánosik, Jánosik, szerencsétlen gyermek,
Ha sohsem rabolnál, nem is kergetnének.

Hisz' én nem raboltam szegény parasztokat,
Hanem fosztogattam a gazdag urakat.

Urakat raboltam, szegényeknek adtam,
Azért az Istenőtől mindig megáldattam.

3. Na Kráľovej Holi ...

A nagy Királyhegyen tűz ragyog fényesen
S körül tizenkét szegénylegény mereng

Egyenlők mindnyájan, hej esinos legény mind,
Balta a kezökben, vállukon karabin.

Gyönyörű pár pisztoly széles tűszőkben:
Ily fiúk teremnek a nagy Királyhegyen.

A nagy Királyhegyen, esendes eső szítál,
Jánosik társival szomorún ott sétál.

Társival ott sétál és búsan énekel,
Az ő jó társitól búcsúzik végképen.

4. Hej, pofukuj, povievaj vetričok vanavy ...

Hej, fujdogálj, legyezzess, illatos szellőske,
Nekünk a harmatot fújjad le, verjed le.

Hej, zöld erdő, erdőeske, megaranyoználak,
Visszakapnám csak még elhagyott babámat.

Hej, fűge viz susog a mi bájós völgyünkben,
Megesküdt a leány, hogy nem hagy el engem.

Hej, isznak fiúk, isznak a szikla pincében,
Mind azt mondják róluk, hogy szegénylegények.

5. Jánosik, Jánosik, kde je tvoj palošik ?

Jánosik, Jánosik, hol a fényes balta?
Klenócon hóhérnál búkkfába bevágva.

Jánosik, Jánosik, hát pallosod hol van?
A hegyen, erdőben, bevágva juhárban.

Hársfám, kedves hársfám, köszöntve hajolsz rám;
Több pénz van alattad, mint Veperon galyak.

6. Jánosik akasztófája.

(Pod hájčekom, pod zeleným.)

Ott lent a zöld erdő alatt
Hej, egy ökörrrel kis leány szant.

Nem szánta meg a barátját,
Hej, anyja megszólítja Pannát:

Panna lányom, gyere haza,
Hej, férjhez adlak, nem tom hova.

Férjhez adlak Jánosikhoz,
Hej, a legnagyobb, foráblóhoz.

Éjjel eljön, éjjel megyen,
Hej, s baza nem hoz semmi jót sem.

Mikor eljön, inge vizes
Hej, s az ő kardja mindig véres.

Hó lepedőt szétszaggatott,
Hej, míg megtörülte a kardot.

Már Libeten harangoznak,
Hej, Jánosik után futkosnak.

Libeten elharangoztak,
Hej, Jánosikot meg elfogták.

Már vezetik is az utcán,
Hej, utána megy három kis lány.

Egyik zokog, másik jajgat,
Hej, a harmadik fogja nyakát.

Jancsi, Jancsi, édes szívem,
Hej, a mit itt látsz, tied minden.

Látom a virradó hajóalt,
Hej, a szerencsétlen bitófát.

Ha én azt tudtam volna,
Hej, hogy én függni fogok rajta:

Hagytam volna kifesteni,
Hej, ezüst- s arannyal kiverni.

Atul csupán tallérokkal,
Hej, a tetején aranyokkal.

S márványlappal a közepén,
Hej, hova az én fejem teszem.

Hogy a Jánosik s társairól s általában a tót szegénylegényekről szóló dalok szemelvényé-ben Nyitra megye is képviselve legyen, közlünk még egyet Elefántról.

7. Janko, Janko, ty si zbojnik ...

Jancsi, Jancsi, te betyár vagy,
Ismersz minden gyalog utat.

Minden utat, a merre jár
Városba a gazdag kalmár.

Mosnom kell a te ruhádat,
De szétterítnem nem szabad.

Egyszer széjjel terítettem,
És felette keseregtem.

Mert keztű volt a ruhába,
S benne egy jobb kéz levágva.

Arany a bronce volt a kézen,
Ez a kéz a bátyám keze.

Jancsi, Jancsi, ezt te tetted,
A bátyámat te ölted meg.

„Szélvész tombolt, nem hallottam,
Sötét éj volt, nem is láttam.“

Matunák Mihály.

¹⁾ Alkalmat adott ezen, a tót szegénylegényekről szóló soraim megírására Koldy Gyula ur. a m. kir. opera-ház érdemes igazgatója, a ki jelenleg a betyár-nóták gyűjtésével s összeállításával foglalkozván, felkért, gyűjtenék s küldenék neki a híres Jánosik- s társairól szóló néhány dalt, magyar fordításuk- s dallamaikkal. — ²⁾ Zámok Ly-kava a jehó Páni, T. Sv. Martin, 1876. 403-406, 532-533. H. — ³⁾ Protocol. com. Liptó, N-ro XVII. 155, 270-278, 388, I. — ⁴⁾ Slov. Nov. 1854. 62. sz. — ⁵⁾ Tomkul-jak Péter, volt zólyom-miklósfalvi plébános adaléka. — ⁶⁾ Ennek igazi jellemzését l. a Kath. Szemle 1895. IV. füz. Hummer N-től: „A szláv kereszténység hazánk mai területén a honfoglalás előtt“ c. j-les tanulmányában.

Rendelő-szobámat

f. é. november 1-től a kalmár-utcai
Schlachta-féle ház I. emeletére he-lyeztem át.

➡ Rendelés 1-től 3-ig délután. ➡

Dr. Stein Emil,
kórh. orvos.

Árverési hirdetmény.

A nyitrai püspökség részéről ezennel köz-hírré tétetik, hogy a tulajdonát képező:

1. Csekej községben levő 4-ik sz. kores-maépület f. é. nov. hó 12-én délelőtt 10 óra-kor Csekej község házán,

2. Vicsáp-Apáthi községben a 175. sz. tjkvben 1 sor sz. a. irt föld, f. é. nov. hó 12-én délután 3 órakor Vicsáp-Apáthi község házán,

3. Ardanócz községben levő koresma-épület a hozzá tartozó kerttel együtt f. évi nov. hó 13-án délelőtt 10 órakor Ardanócz község házán tartandó nyilvános árveréseken, becsáron vagy azon felül a legtöbbet ígérő-nek eladatni fognak.

Árverési feltételek Bohunka Géza püs-pöki ügyész irodájában Nyitrán, megyeházutca 9. sz. a. betekinhetők.

Üzlet-átvétel.

Alulírott tisztelettel jelentem, hogy a Nyitra-felsővárosban lévő Krausz Ferenc-féle

➡ PEK-ÜZLETET ➡

f. évi november 1-től átvettem

s azt folytatni fogom. Mért is magamat s üzletemet a t. közönségnek továbbra is jó-akaró pártfogásába ajánlom.

Nyitrán, 1895. november 1.

Hanusz Antal
sütőmester.

A kőbányai
KIRÁLYSÖRFŐZŐ
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

tisztelettel értesíti a n. é. közönséget, hogy
sör gyártmányainak előállítását meg-
kezdte és azokat

Ászok, Király, Márciusi, Korona
és Bajorsör 6-6.

elnevezéssel **hordókban** és **palac-**
kokban hozza forgalomba.

Kiváratra árjegyzék ingyen és bérmentve.
Kizárólagos képviselőt

Nyitra és környékére:
HIRSCH M. és FIA Nyitrán.

NYITRAI NÉPBANK ZÁLOGKÖLCSÖN-OSZTÁLYA.

ZÁLOG-ÁRVERÉS

1895. évi november hó 19-én.

Mindazon **ékszerek és zálogtárgyak**, melyek 1895-ik évi június hó végeig ki nem váltattak vagy át nem irattak, **f. évi november hó 19-én** a Nyitrai Népbank ter-
mében délután 2-4 óráig tartandó nyilvános árverésen eladatni fognak.

Fizetési halasztások csak 10% lefizetése mellett történhetnek.

Hogy az árverés napján minden zavarnak eleje vetessék, megjegyzendő, hogy azon zálogtárgyakat, melyeknek határideje már lejárt és az árverezésre kiszemeltettek, sem kivál-
tani, sem átírni nem lehet.

Nyitrán, 1895. évi október hó 23-án.

Az igazgatóság.

Egy új
kukorica-góré
és egy kétkésű
kézi-szecskavágó
eladó.

Közelebbi a kiadóhivatalban.

Nyitrán, a hosszú-utca legélén-
kebb pontján

egy emeletes ház

szabadkézből eladó.
Közvetítés nem díjazatik.
Tudakozódhatni e lap kiadóhivatalában.

2-szeres és 3-szoros termékek

csakis mesterségesen szárított

műtrágyával

érhetők el.

Hungária műtrágya, kén-sav és vegyi ipar részvénytársaság Budapest.

Herényi Gotthard Sándor és Rovara Frigyes művét érdeklődőknek ingyen és bérmentve küldjük meg.

Nyomatik Huszár István könyvnyomdájában Nyitrán.